4. Контроль у системі інноваційного менеджменту підприємства: монографія. Є.В. Мних, С.В. Бардаш, О.А. Шевчук та ін.; за ред. Є.В. Мниха. Київ: нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 452 с.

5. Бардаш С.В. Предмет і об'єкт контролю як галузі наукових знань та практичної діяльності: міжкатегоріальні співвідношення й відмінності. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. Вип. № 6. С. 55-61.

УДК 657.635(439)+657(4-6ЄС)

Бачо Р.Й.
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, м. Берегово,Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ В КРАЇНАХ ЄС

Національні система аудиту країн-членів ЄС регулюється Директивою 8 Європейського Парламенту та Ради [3], яка організовує аудит в єдиній, всебічній системі, ефективно регулюючи цю складну область, зберігаючи її національне різноманіття. Ця Директива спрямована на підвищення надійності фінансової звітності шляхом встановлення правил узгодження процедур обов'язкового аудиту річних та консолідованих звітів та посилення захисту Європейського Союзу від фінансових скандалів.

Існуюче регулювання, базоване на загальноприйнятих принципах, не дозволяє державам-членам здійснювати нагляд за аудиторською діяльністю методом саморегуювання і включає більш чіткі вимоги щодо незалежності аудиторів та аудиторських фірм, професійної етики, форми власності аудиторських структур та визначає вимоги щодо аудиторської інфраструктури задля забезпечення високоякісного аудиту. Законодавче регулювання також передбачає державний пруденційний нагляд, зовнішнє забезпечення якості та застосування міжнародних стандартів. Крім того, директива закладає основи співпраці між регуляторами ЄС та аналогічними органами третіх країн.

Чіткою метою Директиви є посилення та гармонізація процедур аудиту в державах-членах Європейського Союзу, забезпечення престижності аудиторської професії та зміцнення довіри до неї шляхом ліцензування діяльності, обов'язкового постійного навчання, взаємного визнання аудиторських ліцензій у державах-членах за певних умов та питань реєстрації аудиторів та аудиторських фірм.

Комісія у 2008 р. випустила рекомендацію [1] щодо обмеження цивільно-правової відповідальності законних аудиторів та аудиторських фірм, в якій зазначала, що нестабільність біржової вартості компаній аудиторських фірм призводить до значного збільшення ризиків, пов'язаних із відповідальністю останніх. Водночас, доступ до страхування ризиків професійної діяльності став більш обмеженим. Комісія вважала, що така ситуація може відштовхувати

аудиторів від виходу на міжнародний ринок аудиту для компаній, що знаходяться в Співтоваристві, і тому рекомендувала обмежувати цивільно-правову відповідальність законних аудиторів та аудиторських фірм, якщо останні навмисно не виконують свої професійні зобов'язання. З огляду на значні відмінності між системами цивільної відповідальності, що діють у державах-членах, Комісія вважала, що кожна держава-член повинна мати можливість обрати форму обмеження, яку вона вважає найбільш доцільною. Однак Комісія заявила, що форма обмеження відповідальності аудиторів не повинна перешкоджати справедливій компенсації потерпілим сторонам.

З часу появи фінансової та економічної кризи у 2008 році Європейський Союз акцентував увагу на тому, що регулювання аудиту також потребує реформування, і Європейський Парламент та Рада створили «Зелену книгу про аудиторську політику» [4], пропонуючи зміни до аудиторської професії як завершення фінансової кризи. Первісна мета створення документа полягала в тому, щоб нівелювати кризу віри та довіри до аудиту, надати аудиторам більш надійну, прозору та виразну інформацію про правильність фінансової звітності, за розумних витрат, та посилити незалежність аудиторів. зробити аудиторський ринок більш різноманітним. Після коментарів, отриманих до Зеленої книги, наприкінці листопада 2011 р. Європейський Парламент та Рада випустили проект зміни т.з. восьмої Директиви щодо обов’язкового аудиту, що є суб’єктами суспільного інтересу.

Після тривалого процесу узгодження та ряду суттєвих змін Європейський Парламент та Рада прийняли Директиву 2013/34 / ЄС [6] , що накладає зобов'язання щодо складання річних звітів для деяких компаній та консолідованої консолідованої звітності, тим самим створюючи нову директиву бухгалтерського обліку для Європейського Союзу.

Держави-члени повинні були до 20 липня 2015 року внести зміни до свого законодавства та привести його в дію з метою приведення його у відповідність з цією Директивою. Перелічені в Директиві принципи фінансової звітності суттєво не відрізняються від діючих принципів бухгалтерського обліку.

Стаття 8 Директиви стосується стандартів Спільноти щодо аудиторської діяльності. Відповідно до неї, річна фінансова звітність та консолідована фінансова звітність повинні бути перевірені аудитором. Директива визначає питання, щодо яких аудитор вимагає висловити свою думку, та включає в заголовки зміст аудиторського висновку, який не відрізняється від того, який застосовувася до введення цих змін.

Паралельно велася робота над регулюванням обов’язкового аудиту суб'єктів, що мають суспільний інтерес. Основна мета регламенту – яка також спрямована на зміну структури аудиторського ринку – полягає в посиленні ролі менших за розміром аудиторських фірм, але в той же час Союз планував спростити зобов’язання щодо бухгалтерського обліку та правил звітності малих підприємств, що може призвести до звуження діяльності сами таких аудиторських фірм.

Після більш ніж трьох років підготовки, у кінці грудня 2013 р. Комітет постійних представників (COREPER) затвердив текст реформи, який в основному і визначив майбутнє аудиту, що й було прийнято у квітні 2014 р. [2]. Зміна регуляторних норм вимагає від аудиторів бути максимально незалежним, а нагляд за професійною роботою чітко посиленмй і повинен бути незалежним від професійних учасників.

Для забезпечення незалежності суб'єкти суспільного інтересу, повинні забезпечити ротацію кожні десять років як для самого аудитора, так і в межах аудиторської фірми. Цей період може бути продовжений за певних умов.

Положення заявляє про адаптацію міжнародних стандартів аудиту в ЄС, гарантуючи при цьому, що держави-члени мають можливість відповідного застосування в аудиті малих та середніх підприємств.

Аудиторський звіт суб'єктів суспільного інтересу розширюється, інформацією про ризики, пов'язані із асиметричністю інформації, таким чином, надати користувачам додаткову інформацію про свої фінансові рішення.

Що стосується нагляду за професійною роботою, то досягнуто домовленість про створення органу громадського нагляду на рівні ЄС, який називається Комітетом наглядових органів європейських аудиторів (CEAOB) для обміну найкращими практиками, розвитку співпраці та надання експертних консультацій.

З метою забезпечення безперебійного функціонування ринків капіталу, нові правила аудиту спрямовані на підвищення якості аудиту та створення більш конкурентоспроможного ринку аудиту для проведення обов'язкових аудитів суб'єктів суспільного інтересу. Наявні дані показують дуже різноманітний аудиторський ринок ЄС за розмірами та структурою та підтверджують, що обов'язковий аудит суб'єктів суспільного інтересу залишається відносно зосередженим у більшості держав-членів, зокрема щодо доходів. Що стосується продажів, то велика четвірка мала частку ринку у понад 80% у 21 з 21 країн-членів. Банки та страховики є суб'єктами суспільного інтересу, які мають найбільшу концентрацію на рівні ЄС (майже 80%) у Великій четвірці [5].

Реформа аудиту також розширила роль і повноваження аудиторських комітетів, які мають важливе значення для ефективного виконання нових правил аудиту. Однак аналіз показує, що більшість компетентних національних органів мають дуже обмежений досвід моніторингу діяльності та діяльності аудиторських комітетів. Для подолання цієї проблеми компетентні національні органи повинні мати відповідні інструменти для оцінки діяльності аудиторських комітетів та отримувати необхідну інформацію для контролю за дотриманням аудиторських комітетів новими правилами. Що стосується членів аудиторської комісії, вони повинні бути поінформовані про свої нові обов'язки та важливу роль. На цьому етапі важливим є спілкування та обізнаність з аудиторськими комітетами. Це не обов'язково тягне за собою перегляд чи зміну національних рамок корпоративного управління або наглядових повноважень компетентних національних органів. Кожен національний орган вільний приймати рішення щодо найкращого підходу та

найбільш підходящих засобів для оцінки діяльності аудиторських комітетів. Досвід роботи показав, що співпраця та діалог - корисні та ефективні інструменти. Деякі компетентні національні органи вже зв'язалися (і навіть надали вказівки) з аудиторськими комітетами, щоб повідомити їх про нові рамки та подальші обов'язки.

Список використаних інформаційних джерел

1. Commission Recommendation of 6 May 2008 on external quality assurance for statutory auditors and audit firms auditing public interest entities (notified under document C(2008) 1721 (2008/362EC)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://eurlex.europa.eu/lexUriServ.do&uri=OJ:L:2008:120: 0020:0024:EN:PDF)

2. Directive 2014/56/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts [Internet resource]. – Link: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0056&from=EN

3. Eight Council Directive 84/253/EEC of 10 April 1984 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty on the approval responsible for carrying out the statutory audits of accounting documents [Internet resource]. – Link: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:31984L0253 :EN:HTML

4. GREEN PAPER „Audit Policy: Lessons from the Crisis" [Internet resource]. – Link: http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/ docs/2010 /audit/green _paper_audit_ en.pdf

5. Magyar Könyvvizsgáló Kamara Minőségellenőrzési Módszertana [Hungarian Chamber of Auditors Quality Control Methodology] [Internet resource]. – Link: https://mkvk.hu/szervezet/bizottsagok/minosegellenorzes/minellkezikonyv

6. Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537&from=EN